

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації творів мистецтва

Кваліфікаційна робота
бакалавра

з теми: **«ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ НЕСПІВРОЗМІРНОСТІ
ЗОБРАЖЕННЯ ФОРМАТУ ЖИВОПИСНОГО ТВОРУ НА ПРИКЛАДІ
КАРТИНИ ДМИТРА ЖУДІНА «ПОРТРЕТ МОЛОДОГО ЧОЛОВІКА»**

Студентки 4 курсу РТМ1-В20 групи,
спеціальність 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація, освітня програма
«Реставрація творів мистецтва»
Голованової Анастасії Дмитрівни

Керівник:
Підгурний Іван Станіславович,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри ОДПМ та РТМ

Рецензент: **Кліщ Оксана Андріївна,**
кандидат архітектури

Кам'янець-Подільський – 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. ПРОБЛЕМИ НЕСПІВРОЗМІРНОСТІ В ЖИВОПИСІ	6
1.1 Випадки неспіврозмірності полотен у мистецтві.	6
1.2 Виявлення та вирішення проблем з композиційним рішенням.	14
1.3 Аналіз неспіврозмірності на основі портретних зображень	19
Розділ II. МИСТЕЦЬКИЙ ШЛЯХ ДМИТРА ЖУДІНА ТА ЙОГО ТВОРЧІСТЬ	32
2.1 Становлення Дмитра Жудіна як живописця та його внесок у мистецтво	32
2.2 Методика аналізу портретного жанру	35
2.3 Художнє дослідження картини «Портрет молодого чоловіка» Дмитра Жудіна.....	45
Висновки.....	52
Список використаних джерел та літератури.....	57

Вступ

Актуальність теми. Питання неспіврозмірності формату та зображення в живописі важливе не тільки для окремих митців, але й для розуміння процесів та тенденцій у галузі сучасної культури загалом. Адже зображення неспіврозмірних об'єктів часто є цілком свідомим та виваженим кроком за для підсилення драматичного ефекту твору або ж з ціллю акцентування уваги на певній ідеї чи задумі автора.

Зі зростанням інтересу до технологічних та культурних інновацій, а також розвитком нових технік та матеріалів у мистецтві, проблема невідповідності стає надзвичайно актуальною. Вона підкреслює важливість пошуку нових шляхів вирішення художніх завдань у контексті сучасного світу. Ми прагнемо розглянути технічні та емоційні аспекти цього процесу, визначити особливості використання матеріалів та технік, а також розглянути вплив цих рішень на естетичний вигляд картини.

Мета дослідження. Ця наукова робота націлена на систематичний аналіз творчості видатного українського художника Дмитра Жудіна, зокрема, зосереджуючись на його манері застосування неспіврозмірності портретів людей до формату полотен. Основна мета полягає не лише в ретроспективному освітленні художнього процесу, але й в розкритті впливу вибору формату та пропорцій у творах митця на сучасну художню теорію та практику.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання**:

- Опрацювати літературні і натурні джерела на предмет неспіврозмірності в живописі;
- Виявити проблеми неспіврозмірності зображення до формату живописного полотна;
- Дослідити та проаналізувати співвідношення масштабу зображення до формату та визначити технічні прийоми вирішення проблеми їх невідповідності;

- Розглянути шлях становлення Дмитра Жудіна як митця та впливи на його художню манеру;
- Вибудувати методику аналізу картини «Портрет молодого чоловіка» Дмитра Жудіна на предмет неспіврозмірності;
- Оцінити ефективність використаних художником прийомів масштабності за для досягнення емоційного ефекту полотна;

Об'єктом дослідження є творчість Дмитра Жудіна, зокрема, його картина «Портрет молодого чоловіка».

Предметом дослідження є специфіка композиційної побудови живописних полотен портретного жанру та виявлення головних проблем компонування зображення відповідно до формату.

Методи дослідження. Емпіричний – експеримент, спостереження, опис. Узагальнений – аналіз, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення, класифікація. Специфічний – фізико-хімічне дослідження живописного полотна.

Практичне Значення Результатів. Значення отриманих результатів дослідження зосереджено на висвітленні важливості вирішення проблеми неспіврозмірності у живописному мистецтві, на конкретному прикладі картини Дмитра Жудіна «Портрет молодого чоловіка».

Аналіз художніх прийомів, що використовуються для вирішення проблеми невідповідності, допомагає художникам розширити свої технічні знання та вміння, що відбивається у покращенні якості їхніх творів.

Вивчення творчого процесу митців через призму вирішення проблеми неспіврозмірності допомагає розкрити особливості художнього мислення та сприяє більш глибокому розкритті сутності мистецтва.

Розуміння методів вирішення невідповідності дозволяє художникам створювати більш гармонійні та естетично приємні твори мистецтва, що може збільшити їхню цінність в очах глядачів. Результати дослідження відображаються на розвитку теорії мистецтва та методології

мистецтвознавчих досліджень, сприяючи більш глибокому розумінню художньої еволюції та впливу художніх прийомів на мистецтво в цілому.

Отже, розглянуте дослідження неспіврозмірності зображення в картині Дмитра Жудіна сприяє як практичному розвитку самого мистецтва, так і його теоретичному осмисленню в контексті художнього розвитку.

Отримані результати можуть мати практичне значення для художників, митців та теоретиків мистецтва. Розуміння того, як вирішення проблем неспіврозмірності може впливати на сприйняття художніх творів, може слугувати важливим путівником для новацій художньому мистецтві. Крім того, результати дослідження можуть бути використані для навчання та освіти у галузі мистецтва, сприяючи розвитку нових підходів до навчання композиції та вирішення художніх завдань.

Структура роботи складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 61 сторінка друкованого тексту.

Висновки

Дана дипломна робота складається з теоретичної та практичної частини. Згідно з метою даного дослідження та поставленими завданнями дипломного проєкту було досліджено систематичний аналіз творчості видатного українського художника Дмитра Жудіна, зокрема, зосереджуючись на його манері застосування неспіврозмірності портретів людей до формату полотен.

Аналіз проведено з огляду на висвітленні художнього процесу, та розкритті впливу вибору формату та пропорцій у творах митця на сучасну художню теорію та практику.

В результаті проведеної роботи у першому підрозділі було проаналізовано вплив неспіврозмірності полотен на загальне сприйняття художніх творів. Визначено, що нестандартні розміри можуть бути ефективним засобом виразності, здатним привертати увагу, підкреслювати важливі деталі і створювати емоційні відгуки у глядачів.

Проведений аналіз охопив дослідження численних випадків, коли художники свідомо відхилялися від традиційних форматів, щоб досягти певних візуальних і концептуальних ефектів. Неспіврозмірність може проявлятися у використанні надзвичайно великих або маленьких полотен, нетипових пропорцій або незвичних форм.

Такі випадки демонструють, як нестандартні розміри полотен можуть підкреслювати центральні теми твору, викликати сильні емоційні реакції у глядача та вносити інноваційні ідеї в мистецький дискурс. У багатьох випадках, неспіврозмірність полотен стає важливим елементом художнього експерименту, що розширює межі традиційного живопису і пропонує нові способи взаємодії з мистецтвом.

Було проаналізовано, як неспіврозмірність може підкреслювати важливі елементи композиції, акцентувати увагу на деталях або створювати контрасти, що підсилюють концептуальні ідеї художника.

Крім того, розглянуто приклади з історії мистецтва, де нестандартні формати використовувалися для створення специфічних візуальних ефектів та емоційних реакцій. Художники різних епох і стилів використовували неспіврозмірність для вираження своїх унікальних бачень та ідей, що дозволило їм створювати новаторські й захоплюючі твори.

Аналіз ключових етапів розвитку неспіврозмірності полотен у мистецтві показує, що цей аспект є важливим інструментом художнього вираження. Використання неспіврозмірних полотен дозволяє художникам виходити за межі традиційних уявлень про формат і розмір, створюючи нові візуальні та концептуальні можливості. Кожен етап розвитку мистецтва, спираючись на аналіз творів, задум авторів, техніку виконання і персональний підхід, демонструє різні способи використання неспіврозмірності для досягнення унікальних художніх цілей.

Таким чином, дослідження підкреслило важливість розуміння та аналізу неспіврозмірності полотен як одного з ключових аспектів художнього самовираження та експерименту.

У другому підрозділі було виявлено проблеми з композиційним рішенням, які виникають при використанні неспіврозмірних полотен, і проаналізовано, як ці проблеми можуть впливати на загальне сприйняття художнього твору. Досліджено та проаналізовано різноманітні композиційні прийоми, які використовуються для досягнення максимальної ефективності в передачі зображення. Дослідження показало, що правильне використання композиційних елементів, таких як баланс, ритм, пропорції та лінії ведення погляду, сприяє зрозумінню та залученню аудиторії. Однак було виявлено деякі систематичні помилки у їх використанні, зокрема несуттєвість елементів, недостатня варіативність у розташуванні об'єктів чи недооцінка взаємодії між ними.

У третьому підрозділі аналізується, як художник використовує пропорції та розміри частин обличчя чи тіла для створення емоційного або експресивного ефекту. Це може включати перебільшення або зменшення

деяких частин обличчя чи тіла для підсилення враження або психологічної виразності портрету.

Важливо розглядати, як невідповідність зображення до полотна можуть використовуватися для передачі психологічного стану персонажа чи самого художника.

В результаті роботи у першому розділі дипломної роботи було проведено аналіз технічних аспектів неспіврозмірності на основі зображень. Досліджено, як художники використовують нестандартні пропорції для досягнення певних художніх ефектів. Виявлено, що неспіврозмірності можуть бути свідомими стилістичними прийомами, спрямованими на підсилення емоційного заряду чи виразності образу. Також підкреслено важливість вивчення контекстуальних і психологічних аспектів використання неспіврозмірностей у живописі, що сприяє більш глибокому розумінню художньої інтенції та впливу на сприйняття глядачів.

В ході роботи над першим підрозділом другого розділу розглянуто біографію та життєвий шлях Дмитра Жудіна, його творчість та загальну інформацію про його життя. Дмитро Жудін, український художник, який приніс значний внесок у живописне мистецтво, народився і зростав у період великих культурних та історичних змін. Вивчення його ранніх робіт показує, як він розвивав свій унікальний стиль, поєднуючи традиційні українські мотиви з сучасними художніми течіями.

В результаті роботи над другим підрозділом "Методика аналізу портретного жанру" було детально розглянуто основні підходи та інструменти, які використовуються для аналізу портретних зображень. Проведений аналіз включав вивчення композиційних рішень, пропорційних співвідношень, використання кольору та світла, а також виразних засобів, що застосовуються художниками для передачі емоцій та характеру зображуваних осіб.

Було встановлено, що ефективний аналіз портретного жанру потребує комплексного підходу, який включає як технічні аспекти (анатомічна

точність, техніка виконання), так і художньо-естетичні елементи (стиль, символізм, емоційний вплив). Особлива увага приділялася інтерпретації психологічних характеристик персонажів та культурних контекстів, в яких створювалися портрети.

У результаті роботи над третім підрозділом другого розділу було проаналізовано та досліджено картину Дмитра Жудіна «Портрет молодого чоловіка». Детально проаналізовано питання неспіврозмірності та їхнє художнє вирішення. Вивчення цього твору показало, як Жудін свідомо використовує неспіврозмірності для створення глибокого емоційного та психологічного ефекту. Аспекти, що стосуються пропорцій обличчя та тіла молодого чоловіка, свідчать про нестандартний підхід художника до передачі індивідуальних характеристик та внутрішнього світу персонажа.

Дослідження показало, що такі художні прийоми не лише підкреслюють індивідуальність чоловіка, але й відображають особистий стиль художника, який поєднує традиції українського живопису з сучасними течіями. Аналіз картини підтвердив, що неспіврозмірності можуть бути ефективним засобом для передачі складних емоційних і психологічних характеристик, а також для створення виразного художнього образу.

В результаті роботи над другим розділом було всебічно розглянуто життєвий та творчий шлях Дмитра Жудіна, підкреслено особливості його творчості та внесок у живописне мистецтво. Особлива увага була приділена методам аналізу портретного жанру, включаючи технічні, стилістичні та психологічні аспекти. Було досліджено, як портрети можуть впливати на глядача, викликаючи певні емоційні та психологічні реакції.

Важливою частиною розділу стало детальне дослідження картини Дмитра Жудіна "Портрет молодого чоловіка". Проведений аналіз виявив унікальні особливості роботи, зокрема питання неспіврозмірності зображення, їх вплив на сприйняття твору та можливості художнього вирішення цих питань. Жудін використовує неспіврозмірності як художній

прийом, який підсилює емоційний та психологічний ефект картини, створюючи глибокий і виразний образ.

Таким чином, другий розділ надає комплексний огляд творчості Дмитра Жудіна, його методів та підходів до створення портретів, а також розкриває значення та роль неспіврозмірностей у його роботах. Це дослідження сприяє більш глибокому розумінню мистецької спадщини Жудіна та його внеску у розвиток сучасного українського живопису.

Відповідний аналіз допоміг у виконанні реставрації твору Жудіна (Дод. А., рис.а2)

Список використаних джерел та літератури

1. Бренюк А. Г. Основи аналізу творів живопису для студентів художніх спеціальностей. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2023. № 34. С. 188–200.
2. КАТЕРИНА БІЛОКУР: мистецька заповідь : Книга. Київ : РОДОВІД, 2010. 200 с.
3. Корж-Радько Л. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОРТРЕТНОГО ЖИВОПИСУ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. *Дизайн освіта в Україні: перспективи розвитку*. 2013. № 3. С. 130–134.
4. Раєвський С. Є. Новознайдений твір Тараса Шевченка : Книга. 2-ге вид. Київ : Мистецтво, 1958.
5. Урсу Н., Гуцул І. Митці Кам'янця-Подільського : архітектори, мистецтвознавці, художники : Книга. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин, 2016. 240 с.
6. УРСУ Н. О., ГУЦУЛ І. Теоретичні основи композиції. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018.
7. Шульц Н. А. Життєвий і творчий шлях подільського художника Дмитра Жудіна. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. С. 105–107.
8. Шульц Н. Мистецтво реалізму творчості Дмитра Жудіна. Збірник Наукових Праць Молодих Вчених Кам'янця-Подільського Національного Університету імені Івана Огієнка. 2018. Вип. 9. С. 72–73.
9. Аналіз творів образотворчого мистецтва. URL: <http://arshistorian.blogspot.com/2019/03/blog-post.html> (дата звернення: 14.12.2023).

10. Античне мистецтво. URL: https://uk.everybodywiki.com/Античне_мистецтво#Живопис (дата звернення: 29.09.2023).
11. Античне мистецтво. URL: https://vue.gov.ua/Античне_мистецтво (дата звернення: 29.09.2023).
12. Василь Касіян - 13 творів - естамп. URL: <https://www.wikiart.org/uk/kasiyan-vasil-illich> (дата звернення: 04.12.2023).
13. Вид Тифлісу – Іван Айвазовський. URL: <https://jyvopys.com/vid-tiflisu-ivan-ajvazovskij/> (дата звернення: 22.11.2023).
14. Вуличний художник зі світовим ім'ям: хто такий Бенксі. URL: <https://suspilne.media/culture/319748-vulicnij-hudoznik-zi-svitovim-imam-hto-takij-benksi/> (дата звернення: 04.11.2023).
15. Дивовижні світи Рене Магрітта. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/divovizhni-sviti-rene-magritta/> (дата звернення: 21.05.2024).
16. Дослідження твору мистецтва. URL: https://artes-almanac.com/opys_analiz_interpretacija/ (дата звернення: 22.01.2024).
17. Експресіонізм. URL: <https://www.wikiwand.com/uk/Експресіонізм> (дата звернення: 22.05.2024).
18. Живопис епохи Відродження. URL: http://myart1704.blogspot.com/p/blog-page_29.html (дата звернення: 11.10.2023).
19. Пабло Пікассо : живопис, що шокував світ - Науково-технічна бібліотека НТУ "Дніпровська політехніка". URL: <https://lib.nmu.org.ua/pablo-pikasso-zhyvopys-shho-shokuvav-svit/> (дата звернення: 16.10.2023).
20. Жорж Брак. URL: <https://artlibraryblog.wordpress.com/2022/02/15/жорж-брак/> (дата звернення: 11.10.2023).

21. Картина Едварда Мунка "Крик".
URL: <https://karpaty.shop/kartyny/topovi-kartyny-svitu/kartyna-edvarda-munka-kryk> (дата звернення: 11.10.2023).
22. Кубізм. URL: <https://esu.com.ua/article-529> (дата звернення: 11.10.2023).
23. Людина-епоха: життя та творчість великого Пікассо.
URL: <https://kyiv.gallery/statii/liudyna-epokha-zhyttia-ta-tvorchist-velykoho-pikasso> (дата звернення: 11.10.2023).
24. Опис картин. URL: <https://personalnij.webnode.com.ua/opis-kartin/> (дата звернення: 20.10.2023).
25. Поль Дельво. URL: <https://www.wikiart.org/uk/pol-delvo> (дата звернення: 11.10.2023).
26. Сальвадор Далі: геніальна особистість і бізнес-проект.
URL: <https://investory.news/salvador-dali-genialna-osobistist-i-biznes-proyekt/> (дата звернення: 11.10.2023).
27. Художники за напрямом: експресіонізм.
URL: <https://www.wikiart.org/uk/artists-by-art-movement/ekspresionizm#!#resultType:masonry> (дата звернення: 12.10.2023).
28. Що таке пропорції – і коли їх можна порушувати.
URL: <https://skvot.io/uk/blog/what-is-a-proportion-and-how-to-break-its-rules> (дата звернення: 15.11.2023).
29. Яйої Кусама: 5 фактів з життя великої художниці.
URL: <https://vogue.ua/article/culture/art/yayoji-kusama-5-faktiv-z-zhittya-velikoji-hudozhnici-51052.html> (дата звернення: 11.10.2023).
30. Як зробити короткий опис картини. URL: https://room.home.cx.ua/yak-zrobiti-korotkiy-opis-kartini/#google_vignette (дата звернення: 17.12.2023).
31. 5 картин Катерини Білокур, 'що захоплюють світ'.
URL: <https://uamodna.com/articles/5-kartyn-kateryny-bilokur/> (дата звернення: 12.10.2023).

32. A Comprehensive Guide To Composition For Artists.
URL: <https://drawpaintacademy.com/understanding-composition-for-artists/>
(date of access: 17.12.2023).
33. Bell K. Stanley Spencer. Phaidon Press, 2000. 406 p.
34. Composition in Art: The Secret Sauce to Captivating Artwork.
URL: <https://www.21-draw.com/composition-in-art/> (date of access: 18.12.2023).
35. Describing Art: Writing a Formal Analysis.
URL: <https://www.agnesscott.edu/center-for-writing-and-speaking/handouts/describing-art.html> (date of access: 19.01.2024).
36. *GALLERY 101*. URL: <https://gallery101.com.ua/dada/> (дата звернення: 21.01.2024).
37. Genre in the Visual Arts: Portraits, Pears, and Perfect Landscapes.
URL: <https://edsitement.neh.gov/lesson-plans/genre-visual-arts-portraits-pears-and-perfect-landscapes> (date of access: 21.01.2024).
38. Hauser K. Stanley Spencer. Princeton University Press, 2001. 80 p.
39. How to analyse a portrait. URL: <https://www.npg.org.uk/schools-hub/how-to-analyse-a-portrait> (date of access: 22.01.2024).
40. Modern ways of solving the latest problems in science. 2022. № 37. С. 52–56.
41. Owen P. D. Painting | History, Artists, Elements, Techniques, Types.
URL: <https://www.britannica.com/art/painting> (date of access: 22.01.2024).
42. Paquet M. Thought Rendered Visible. Rene Magritte. Cologne, Germany : Taschen, 2012. 96 p.
43. Principles of Composition in Art.
URL: <https://paintinglessonswithmarla.com/122-8-principles-of-composition-in-art/> (date of access: 17.12.2023).
44. Sarah T. Portrait of a Methodology: Portraiture as Critical Arts-Based Research. URL: <https://scholarlypublishingcollective.org/uip/var/article->

- [abstract/46/2/100/202578/Portrait-of-a-Methodology-Portraiture-as-Critical?redirectedFrom=fulltext](https://www.smarthistory.org/abstract/46/2/100/202578/Portrait-of-a-Methodology-Portraiture-as-Critical?redirectedFrom=fulltext) (date of access: 18.12.2023).
45. Smarthistory – Introduction to art historical analysis.
URL: <https://smarthistory.org/introduction-to-art-historical-analysis/> (date of access: 17.12.2023).
46. Spencer Stanley. URL: <https://artuk.org/discover/artists/spencer-stanley-18911959> (date of access: 23.12.2023).
47. Stanley Spencer paintings, bio, ideas.
URL: <https://www.theartstory.org/artist/spencer-stanley/> (date of access: 23.12.2023).
48. The Elements of Composition in Art. URL: <https://marion.scot/the-elements-of-composition-in-art/> (date of access: 18.11.2023).
49. Trois Femmes (Three Women) - framed prints.
URL: <https://www.tallengestore.com/products/trois-femmes-three-women-art-by-fernand-leger-framed-prints> (date of access: 17.11.2023).
50. West S. Portraiture. Oxford University Press, 2004.
51. Wittkower R. The Changing Concept of Proportion. *The Visual Arts Today*. 1960. No. 89. P. 199–215.